

Texte corrigé d'après les éditions les plus récentes (Grimal, PUF 1965 et Chaumartin, Les Belles Lettres 1996, parfois contradictoires : nous avons choisi...); la ponctuation a été modernisée, et des retraits rendent plus visibles les divers moments des discours ; ce travail s'est inspiré de la remarquable traduction que Madame Florence Dupont a publiée en 1991, Imprimerie Nationale éditions, qui nous a conduit également à réattribuer certaines – rares – répliques... J'ai préféré suivre le découpage en scènes proposé par Madame Florence Dupont, plutôt que celui, en 5 actes, proposé par René Martin et Jacques Gaillard (Les genres littéraires à Rome, Scodel-Nathan 1981, Tome 2 p 59), qui me paraît un peu anachronique...

scène 1 vers 1-84 (tétramètres anapestiques et dimètres)

Hippolytus

Ite, umbrosas cingite silvas summaque montis juga, Cecropii ! Celeri planta lustrate vagi, quae saxoso loca Parnetho subjecta jacent, quae Thriasiis	1 5
vallibus amnis rapida currens verberat unda; scandite colles semper canos nive Riphaea; hac, hac, alii qua nemus alta textitur alno, qua prata jacent quae rorifera mulcens aura Zephyrus vernas evocat herbas, ubi per graciles levis Ilisos, [ubi Maeander super aequales,] labitur agros piger et steriles	10 15
amne maligno radit harenas; vos, qua Marathon tramite laevo saltus aperit, qua comitatae gregibus parvis nocturna petunt pabula fetae; vos qua tepidis subditus austris frigora mollit durus Acharneus.	20 25
Alius rupem dulcis Hymetti, parvas alius calcet Aphidnas ! pars illa diu vacat immunis, qua curvati litora ponti Sunion urget. Si quem tangit gloria silvae, vocat hunc Phlye : hic versatur, metus agricolis, vulnere multo jam notus aper.	30
At vos laxas canibus tacitis mittite habenas ; teneant acres lora Molossos et pugnaces tendant Cretes fortia trito vincula collo.	35
At Spartanos (genus est audax avidumque ferae) nodo cautus propiore liga : veniet tempus, cum latratu cava saxa sonent; nunc, dimissi, nare sagaci	35b 40
captent auras lustraque presso quaerant rostro, dum lux dubia est, dum signa pedum roscida tellus impressa tenet.	40
Alius raras cervice gravi portare plagas, alius teretes	45

properet laqueos ; picta rubenti linea pinna vano cludat terrore feras.	
Tibi vibretur missile telum,	48b
tu grave dextra laevaue simul robur lato dirige ferro,	50
tu praecipites clamore feras subsessor ages; tu, jam victor, curvo solves viscera cultro.	
Ades en comiti, diva virago, cujus regno pars terrarum secreta vacat, cujus certis petitur telis fera quae gelidum potat Araxen et quae stanti ludit in Histro. Tua Gaetulos dextra leones, tua Cretaeas	55
sequitur cervas; nunc veloces figit dammas levioire manu. Tibi dant variae pectora tigres, tibi villosi terga bisontes latisque feri cornibus uri.	60
Quicquid solis pascitur arvis, sive illud Arabs divite silva, sive illud inops novit Garamans, sive ferocis juga Pyrenes, sive Hyrcani celant saltus,	70
vacuisque vagus Sarmata campis, arcus metuit, Diana, tuos ! Tua si gratus numina cultor tulit in saltus, retia vinctas tenuere feras ; nulli laqueum rupere pedes ; fertur plaustro praeda gementi ; tum rostra canes sanguine multo rubicunda gerunt repetitque casas rustica longo turba triumpho.	75
En, diva, fave ! signum arguti misere canes. Vocor in silvas ! Hac, hac pergam qua via longum compensat iter.	80

scène 2 : vers 85-273 (*sénaires iambiques*)

Phaedra Nutrix

Phaedra O magna vasti Creta dominatrix freti, cujus per omne litus innumerae rates tenuere pontum, quicquid Assyria tenus tellure Nereus pervium rostris secat, cur me in penates obsidem invisos datam hostique nuptam degere aetatem in malis lacrimisque cogis ? Profugus en conjunx abest praestatque nuptae quam solet Theseus fidem. Fortis per altas invii retro lacus vadit tenebras miles audacis proci, solio ut revulsam regis inferni abstrahat;	85
	90
	95

pergit, furoris socius ; haud illum timor
pudorque tenuit : - stupra et illicitos toros
Acheronte in imo quaerit Hippolyti pater.

Sed major alius incubat maestae dolor.

Non me quies nocturna, non altus sopor 100
solvere curis : alitur et crescit malum

et ardet intus qualis Aetnaeo vapor
exundat antro. Palladis telae vacant
et inter ipsas pensa labuntur manus ;
non colere donis templa votivis libet, 105

non inter aras, Atthidum mixtam choris,
jactare tacitis conscias sacris faces,
nec adire castis precibus aut ritu pio
adjudicatae praesidem terrae deam ;
juvat excitatas consequi cursu feras 110
et rigida molli gaesa jaculari manu.

Quo tendis, anime ? quid furens saltus amas ?

Fatale miserae matris agnosco malum ;
peccare noster novit in silvis amor.

Genetrix, tui me miseret ! infando malo 115
correpta, pecoris efferum saevi ducem

audax amasti ; torvus, impatiens jugi,
adulter ille, ductor indomiti gregis... -
sed amabat aliquid ! Quis meas miserae deus
aut quis juvare Daedalus flammis queat ? 120

Non, si ipse remeet, arte Mopsopia potens
qui nostra caeca monstra conclusit domo,
promittet ullam casibus nostris opem.

Stirpem perosa Solis invisum Venus 125
per nos catenas vindicat Martis sui

suasque, probris omne Phoebeum genus
onerat nefandis ; nulla Minois levi
defuncta amore est, jungitur semper nefas.

Nutrix

Thesea conjunx, clara progenies Jovis,
nefanda casto pectore exturba ocium, 130

extingue flammis neve te dirae spei
praebere obsequentem : quisquis in primo obstitit
pepulitque amorem, tutus ac victor fuit ;
qui blandiendo dulce nutrit malum,
sero recusat ferre quod subiit jugum. 135

Nec me fugit, quam durus et veri insolens
ad recta flecti regium nolit tumor ;

quemcumque dederit exitum casus feram :
fortem facit vicina libertas senem.

Honesta primum est velle nec labi via, 140
pudor est secundus nosse peccandi modum.

Quo, misera, pergis ? Quid domum infamem aggravas
superasque matrem ? Majus est monstro nefas :

nam monstra fato, moribus scelera imputes.
Si, quod maritus supera non cernit loca, 145

tutum esse facinus credis et vacuum metu,
erras. Teneri crede Lethaeo abditum
Thesea profundo et ferre perpetuam Stygia :

quid ille, lato maria qui regno premit
 populisque reddit jura centenis, pater ? 150
 Latere tantum facinus occultum sinet ?
 Sagax parentum est cura ! Credamus tamen
 astu doloque tegere nos tantum nefas :
 quid ille rebus lumen infundens suum,
 matris parens ? quid ille qui mundum quatit 155
 vibrans corusca fulmen Aetnaeum manu,
 sator deorum ? Credis hoc posse effici,
 inter videntes omnia ut lateas avos ?
 Sed, ut secundus numinum abscondat favor
 coitus nefandos, utque contingat stupro 160
 negata magnis sceleribus semper fides,
 quid poena praesens, conscius mentis pavor
 animusque culpa plenus et semet timens ?
 Scelus aliqua tutum, nulla securum tulit.
 Compesce amoris impii flammam, precor, 165
 nefasque quod non ulla tellus barbara
 commisit umquam, non vagi campis Getae
 nec inhospitalis Taurus aut sparsus Scythes ;
 expelle facinus mente castifica horridum
 memorque matris metue concubitus novos. 170
 Miscere thalamos patris et gnati apparatus
 uteroque prolem capere confusam impio ?
 Perge et nefandis verte naturam ignibus ! -
 Cur monstra cessant ? Aula cur fratris vacat ?
 Prodigia totiens orbis insueta audiet, 175
 natura totiens legibus cedit suis,
 quotiens amabit Cressa?

Phaedra

Quae memoras scio
 vera esse, nutrix ; sed furor cogit sequi
 pejora. Vadit animus in praeceps sciens
 remeatque frustra sana consilia appetens. 180
 Sic, cum gravatam navita adversa ratem
 propellit unda, cedit in vanum labor
 et victa prono puppis aufertur vado.
 Quid ratio possit ? Vicit ac regnat furor
 potensque tota mente dominatur deus. 185
 Hic volucer omni pollet in terra potens
 laesumque flammis torret indomitis Jovem ;
 Gradivus istas belliger sensit faces,
 opifex trisulci fulminis sensit deus,
 et qui furentis semper Aetnaeis jugis 190
 versat caminos igne tam parvo calet ;
 ipsumque Phoebum, tela qui nervo regit,
 figit sagitta certior missa puer
 volitatque caelo pariter et terris gravis.

Nutrix

Deum esse amorem turpis et vitio favens 195
 finxit libido, quoque liberior foret
 titulum furori numinis falsi addidit.
 Natum per omnes scilicet terras vagum

Erycina mittit, ille per caelum volans
 proterva tenera tela molitur manu 200
 regnumque tantum minimus e superis habet ?
 Vana ista demens animus ascivit sibi
 Venerisque numen finxit atque arcus dei.

Quisquis secundis rebus exultat nimis
 fluitque luxu, semper insolita appetit. 205
 Tunc, illa magnae dira fortunae comes
 subit, libido : non placent suetae dapes,
 non tecta sani moris aut ullus cibus !

Cur in penates rarius tenues subit
 haec delicatas eligens pestis domos ? 210
 Cur sancta parvis habitat in tectis Venus
 mediumque sanos vulgus affectus tenet
 et se coercent modica ,contra, divites

regnoque fulti plura quam fas est petunt ?
 Quod non potest vult posse qui nimium potest. 215
 Quid deceat alto praeditam solio vides :
 metue ac verere sceptras remeantis viri !

Phaedra

Amoris in me maximum regnum puto
 reditusque nullos metuo : non umquam amplius 220
 convexa tetigit supera qui mersus semel
 adiit silentem nocte perpetua domum.

Nutrix

Ne crede Diti, clauserit regnum licet
 canisque diras Stygius observet fores !
 Solus negatas invenit Theseus vias.

Phaedra

Veniam ille amori forsitan nostro dabit. 225

Nutrix

Immitis etiam conjugii castae fuit :
 experta saevam barbara Antiope manum.
 Sed posse flecti conjugem iratum puta,
 quis hujus animum flectet intractabilem ?
 Exosus omne feminae nomen fugit, 230
 immitis annos caelibus vitae dicat,
 conubia vitat : genus Amazonium scias !

Phaedra

Hunc in nivosi collis haerentem jugis
 et aspera agili saxa calcantem pede 235
 sequi per alta nemora, per montes placet.
 Resistet ille seque mulcendum dabit
 castosque ritus Venere non casta exuet !

Nutrix

Tibi ponet odium, cujus odio forsitan
 persequitur omnes ? Precibus haud vinci potest .

Phaedra

ferus est ? Amore didicimus vinci feros. 240

Nutrix
Fugiet.

Phaedra
Per ipsa maria si fugiet, sequar.

Nutrix
Patris memento.

Phaedra
Meminimus matris simul.

Nutrix
Genus omne profugit.

Phaedra
Paelicis careo metu.

Nutrix
Aderit maritus.

Phaedra
Nempe Pirithoi comes?

Nutrix
Aderitque genitor.

Phaedra
Mitis, Ariadnae pater ? 245

Nutrix
Per has senectae splendidae supplex comas
fessumque curis pectus et cara ubera
precor, furorem siste teque ipsa adjuva :
pars sanitatis velle sanari fuit.

Phaedra
Non omnis animo cessit ingenuo pudor. 250
Paremus, altrix ! Qui regi non vult amor
vincatur ! Haud te, fama, maculari sinam.
Haec sola ratio est, unicum effugium mali :
virum sequamur, morte praeventam nefas.

Nutrix
Moderare, alumna, mentis effrenae impetus, 255
animos coerce ! Dignam ob hoc vita reor
quod esse temet autumas dignam nece !

Phaedra
Decreta mors est : quaeritur fati genus.
Laqueone vitam finiam an ferro incubem?
An missa praeceps arce Palladia cadam? 260
Proin castitatis vindicem armemus manum.

Nutrix

Sic te senectus nostra praecipiti sinat
perire leto ? Siste furibundum impetum :
haud quisquam ad vitam facile revocari potest .

Phaedra

Prohibere nulla ratio periturum potest, 265
ubi qui mori constituit et debet mori.

Nutrix

Solamen annis unicum fessis, era,
si tam protervus incubat menti furor,
contemne famam ! - Fama vix vero favet,
pejus merenti melior et pejor bono. 270
Temptemus animum tristem et intractabilem !
Meus iste labor est aggredi juvenem ferum
mentemque saevam flectere immitis viri.

Choeur I : vers 274-356

(274-324 : hendécasyllabes saphiques ; ensuite quaternaires anapestiques)

Chorus Cressae

Diva non miti generata ponto,
quam vocat matrem geminus Cupido, 275
impotens flammis simul et sagittis,
iste lascivus puer et renidens,
tela quam certo moderatur arcu !
Labitur totas furor in medullas,
igne furtivo populante venas. 280

Non habet latam data plaga frontem,
sed vorat tectas penitus medullas !
Nulla pax isti puero ; per orbem
spargit effusas agilis sagittas ;
quaeque nascentem videt ora solem, 285
quaeque ad Hesperias jacet ora metas,
si qua ferventi subjecta cancro est,
si qua Parrhasiae glacialis ursae
semper errantes patitur colonos,
novit hos aestus. Juvenum feroces 290
conciat flammis senibusque fessis
rursus extinctos revocat calores,
virginum ignoto ferit igne pectus
et jubet caelo superos relicto
vultibus falsis habitare terras : 295

Thessali Phoebus pecoris magister
egit armentum positoque plectro
impari tauros calamo vocavit.

Induit formas quotiens minores
ipse qui caelum nebulasque fecit : 300
candidas ales modo movit alas,
dulcior vocem moriente cycno ;

fronte nunc torva petulans juvenicus
 virginum stravit sua terga ludo,
 perque fraternos, nova regna, fluctus, 305
 ungula lentos imitante remos,
 pectore adverso domuit profundum,
 pro sua vector timidus rapina.

Arsit obscuri dea clara mundi
 nocte deserta nitidosque fratri 310
 tradidit currus aliter regendos :
 ille nocturnas agitare bigas
 discit et gyro brevior flecti,
 nec suum tempus tenuere noctes
 et dies tardo remeavit ortu, 315
 dum tremunt axes gravior curru.

Natus Alcmena posuit pharetras
 et minax vasti spoliū leonis,
 passus aptari digitis zmaragdōs
 et dari legem rudibus capillis ; 320
 crura distincto religavit auro,
 luteo plantas cohibente socco ;
 et manu, clavam modo qua gerebat,
 fila deduxit properante fuso.

Vidit Persis ditique ferax 325
 Lydia regno rejecta feri
 terga leonis, umerisque quibus
 sederat alti regia caeli,
 tenuem Tyrio stamine pallam.

Sacer est ignis (credite laesis) 330
 nimiumque potens. Qua terra salo
 cingitur alto, quaque per ipsum
 candida mundum sidera currunt,
 haec regna tenet puer immitis,
 spicula cujus sentit in imis 335
 caerulus undis grex Nereidum
 flammamque nequit relevare mari.

Ignes sentit genus aligerum ;
 Venere instinctus suscipit audax
 grege pro toto bella juvenicus ; 340
 si conjugio timere suo,
 poscunt timidi proelia cervi
 et mugitu dant concepti
 signa furoris. Tunc virgatas
 India tigres decolor horret ; 345
 tunc vulnificos acuit dentes
 aper et toto est spumeus ore ;
 Poeni quatiunt colla leones,
 cum movit Amor ; tum silva gemit
 murmure saevo. Amat insani 350

belua ponti Lucaeque boves :
 vindicat omnes sibi natura :
 nihil immune est, odiumque perit
 cum jussit Amor, veteres cedunt
 ignibus irae. - Quid plura canam? 355
 Vincit saevas cura novercas. 356-357

Scène III : vers 357-386 (*sénaires iambiques*)
Nutrix Phaedra Chorus

Chorus

Altrix, profare quid feras, quonam in loco est
 regina ? Saevis equis est flammis modus ?

Nutrix

Spes nulla tantum posse leniri malum 360
 finisque flammis nullus insanis erit.

Torretur aestu tacito et inclusus quoque,
 quamvis tegatur, proditur vultu furor ;
 erumpit oculis ignis et lassae genae
 lucem recusant ; nil idem dubiae placet 365
 artusque varie jactat incertus dolor.

Nunc ut soluto labitur moriens gradu
 et vix labante sustinet collo caput,
 nunc se quieti reddit et, somni immemor,
 noctem querelis ducit ; attolli jubet 370
 iterumque poni corpus et solvi comas

rursusque fingi ; semper impatiens sui
 mutatur habitus. Nulla jam Cereris subit
 cura aut salutis ; vadit incerto pede,
 jam viribus defecta ; non idem vigor, 375
 non ora tinguens nitida purpureus rubor ;
 populatur artus cura, jam gressus tremunt
 tenerque nitidi corporis cecidit decor.

Et qui ferebant signa Phoebae facis
 oculi nihil gentile nec patrium micant. 380
 Lacrimae cadunt per ora et assiduo genae
 rore irrigantur, qualiter Tauri jugis
 tepido madescunt imbre percussae nives.

Sed en, patescunt regiae fastigia :
 reclinis ipsa sedis auratae toro 385
 solitos amictus mente non sana abnuit.

Scène IV : vers 387-405 (*sénaires iambiques*)
Phaedra Chorus

Phaedra

Removete, famulae, purpura atque auro inlitas
 vestes, procul sit muricis Tyrii rubor,
 quae fila ramis ultimi Seres legunt !
 Brevis expeditos zona constringat sinus, 390
 cervix monili vacua, nec niveus lapis
 deducat auris, Indici donum maris !
 odore crinis sparsus Assyrio vacet.

Sic temere jactae colla perfundant comae
 umerosque summos, cursibus motae citis 395
 ventos sequantur. Laeva se pharetrae dabit,

hastile vibret dextra Thessalicum manus ;
 talis severi mater Hippolyti fuit
 qualis, relictis frigidi Ponti plagis,
 egit catervas Atticum pulsans solum 400
 Tanaitis aut Maeotis et nodo comas
 coegit emisitque, lunata latus
 protecta pelta ; talis in silvas ferar !

Chorus

Sepone questus ! non levat miseros dolor ;
 agreste placa virginis numen deae ! 405

Scène V : vers 406-430(*sénaires iambiques*)**Nutrix****Nutrix**

Regina nemorum, sola quae montes colis
 et una solis montibus coleris dea,
 converte tristes ominum in melius minas !
 O magna silvas inter et lucos dea
 clarumque caeli sidus et noctis decus, 410
 cujus relucet mundus alterna vice,
 Hecate triformis, en ades coeptis favens !

Animum rigentem tristis Hippolyti doma :
 det facilis aures ; mitiga pectus ferum :
 amare discat, mutuos ignes ferat ! 415

Innecte mentem : torvus, aversus, ferox
 in jura Veneris redeat ! Huc vires tuas
 intende : sic te lucidi vultus ferant
 et nube rupta cornibus puris eas,
 sic te regentem frena nocturni aetheris 420
 detrahare numquam Thessali cantus queant
 nullusque de te gloriam pastor ferat !
 Ades invocata, jam faves votis, dea !

Ipsum intuo solempne venerantem sacrum
 nullo latus comitante. - Quid dubitas ? Dedit 425
 tempus locumque casus : utendum artibus !
 Trepidamus ? Haud est facile mandatum scelus
 audere, verum justa, qui reges timet,
 deponat, omne pellat ex animo decus :
 malus est minister regii imperii pudor. 430

Scène VI : vers 431-588 (*sénaires iambiques*)**Hippolytus Nutrix****Hippolytus**

Quid huc seniles fessa moliris gradus,
 o fida nutrix, turbidam frontem gerens
 et maesta vultu? Sospes est certe parens
 sospesque Phaedra stirpis et geminae jugum ?

Nutrix

Metus remitte. Prospero regnum in statu est 435
 domusque florens sorte felici viget.

Sed tu beatis mitior rebus veni !
 Namque anxiam me cura sollicitat tui,

quod te ipse poenis gravibus infestus domas.
 Quem fata cogunt, ille cum venia est miser ; 440
 at, si quis ultro se malis offert volens
 seque ipse torquet, perdere est dignus bona
 quis nescit uti. Potius, annorum memor,
 mentem relaxa ! Noctibus festis facem
 attolle ; curas Bacchus exoneret graves ! 445
 Aetate fruire ! Mobili cursu fugit.
 Nunc facile pectus, grata nunc juveni Venus :
 exultet animus ! Cur toro viduo jaces?
 Tristem juventam solve ! Nunc cursus rape,
 effunde habenas, optimos vitae dies 450
 effluere prohibe ! Propria descripsit deus
 officia et aevum per suos duxit gradus :
 laetitia juvenem, frons decet tristis senem.
 Quid te coherces et necas rectam indolem?
 Seges illa magnum fenus agricolae dabit 455
 quaecumque laetis tenera luxuriat satis,
 arborque celso vertice evincet nemus
 quam non maligna caedit aut resecat manus ;
 ingenia melius recta se in laudes ferunt,
 si nobilem animum vegeta libertas alit. 460
 Truculentus et silvester ac vitae inscius
 tristem juventam Venere deserta coles?
 Hoc esse munus credis indictum viris,
 ut dura tolerant, cursibus domitent equos
 et saeva bella Marte sanguineo gerant ? 465
 Providit ille maximus mundi parens
 cum tam rapaces cerneret Fati manus,
 ut damna semper subole repararet nova.
 Excedat aedem rebus humanis Venus,
 quae supplet ac restituit exhaustum genus : 470
 orbis jacebit squalido turpis situ,
 vacuum sine ullis piscibus stabit mare,
 alesque caelo derit et silvis fera
 solis et aer pervius ventis erit.
 Quam varia leti genera mortalem trahunt 475
 carpuntque turbam : pontus et ferrum et doli!
 Sed fata credas desse : sic atram Styga
 jam petimus ultro. Caelibem vitam probet
 sterilis juvenus : hoc erit, quicquid vides,
 unius aevi turba et in semet ruet. 480
 Proinde vitae sequere naturam ducem :
 urbem frequenta, civium coetum cole !

Hippolytus

Non alia magis est libera et vitio carens
 ritusque melius vita quae priscos colat,
 quam quae relictis moenibus silvas amat. 485
 Non illum avarae mentis inflammat furor
 qui se dicavit montium insontem jugis,
 non aura populi et vulgus infidum bonis,
 non pestilens invidia, non fragilis favor,
 non ille regno servit aut, regno imminens, 490
 vanos honores sequitur aut fluxas opes,

spei metusque liber, haud illum niger
 edaxque livor dente degeneri petit ;
 nec scelera populos inter atque urbes sita
 novit nec omnes conscius strepitus pavet 495
 aut verba fingit ; mille non quaerit tegi
 dives columnis nec trabes multo insolens
 suffigit auro ; non cruor largus pias
 inundat aras, fruge nec sparsi sacra
 centena nivei colla summittunt boves. 500
 Sed rure vacuo potitur et aperto aethere
 innocuus errat. Callidas tantum feris
 struxisse fraudes novit et fessus gravi
 labore niveo corpus Iliso fovet :
 nunc ille ripam celeris Alphei legit, 505
 nunc nemoris alti densa metatur loca,
 ubi Lerna puro gelida perlucet vado,
 sedesque mutat ; hinc aves querulae fremunt
 orni que ventis lene percussae tremunt
 . . . . . (*lacuna*) . . . . .
 veteresque fagi. Juvat aut amnis vagi 510
 pressisse ripas, caespite aut nudo leves
 duxisse somnos, sive fons largus citas
 defundit undas, sive per flores novos
 fugiente dulcis murmurat rivo sonus.
 Excussa silvis poma compescunt famem 515
 et fraga parvis vulsa dumetis cibos
 faciles ministrant. Regios luxus procul
 est impetus fugisse : sollicito bibunt
 auro superbi ! Quam juvat nuda manu
 captasse fontem ! Certior somnus premit 520
 secreta duro membra versantem toro.
 Non in recessu furta et obscuro improbus
 quaerit cubili seque multiplici timens
 domo recondit : aethera ac lucem petit
 et teste caelo vivit. Hoc equidem reor 525
 vixisse ritu prima quos mixtos deis
 profudit aetas. Nullus his auri fuit
 caecus cupido, nullus in campo sacer
 divisit agros arbiter populis lapis ;
 nondum secabant credulae pontum rates : 530
 sua quisque norat maria ; non vasto aggere
 crebraque turre cinxerant urbes latus ;
 non arma saeva miles aptabat manu
 nec torta clausas fregerat saxo gravi
 ballista portas, jussa nec dominum pati 535
 juncto ferebat terra servitium bove ;
 sed arva per se feta poscentes nihil
 pavere gentes, silva nativas opes
 et opaca dederant antra nativas domos.
 Rupere foedus impius lucri furor, 540
 et ira praeceps quaeque succensas agit
 libido mentes ; venit imperii sitis
 cruenta, factus praeda majori minor :
 pro jure vires esse. Tum primum manu
 bellare nuda saxaque et ramos rudes 545

vertere in arma : non erat gracili levis
armata ferro cornus, aut longo latus
mucrone cingens ensis, aut crista procul
galeae comantes. Tela faciebat dolor.

Invenit artes bellicus Mavors novas 550
et mille formas mortis. Hinc terras cruor
infecit omnis fusus et rubuit mare.

Tum scelera, dempto fine, per cunctas domos
iere, nullum caruit exemplo nefas :
a fratre frater, dextera gnati parens 555
cecidit, maritus conjugis ferro jacet
perimuntque fetus impiae matres suos.

Taceo novercas. Mitius nil est feris.
Sed dux malorum femina : haec scelerum artifex
obsedit animos, hujus incestis stupris 560
fumant tot urbes, bella tot gentes gerunt
et versa ab imo regna tot populos premunt.
Sileantur aliae ! Sola conjunx Aegei,
Medea reddet feminas, dirum genus.

Nutrix

Cur omnium fit culpa paucarum scelus? 565

Hippolytus

Detestor omnes, horreo fugio execror.
Sit ratio, sit natura, sit dirus furor :
odisse placuit. Ignibus junges aquas
et amica ratibus ante promittet vada
incerta Syrtis, ante ab extremo sinu 570
Hesperia Tethys lucidum attollet diem
et ora dammis blanda praebebunt lupi,
quam victus animum feminae mitem geram.

Nutrix

Saepe obstinatis induit frenos Amor
et odia mutat. Regna materna aspice :
illae feroces sentiunt Veneris jugum ;
testaris istud unicus gentis puer. 575

Hippolytus

Solamen unum matris amissae fero
odisse quod jam feminas omnes licet.

Nutrix

Ut dura cautes undique intractabilis 580
resistit undis et lacessentes aquas
longe remittit, verba sic spernit mea.

Sed Phaedra praeceps graditur, impatiens morae.
Quo se dabit fortuna? Quo vergit furor?
Terra repente corpus exanimum accidit 585
et ora morti similis obduxit color.

Attolle vultus, dimove vocis moras :
tuus en, alumna, temet Hippolytus tenet.

Scène VII : vers 589-718 (*sénaires iambiques*)
Nutrix Hippolytus Phaedra

Phaedra

Quis me dolori reddit atque aestus graves
 reponit animo? Quam bene excideram mihi! 590

Hippolytus

Cur dulce munus redditae lucis fugis?

Phaedra

Aude, anime, tempta, perage mandatum tuum.
 Intrepida constent verba : qui timide rogat
 docet negare. Magna pars sceleris mei
 olim peracta est ; serus est nobis pudor : 595
 amavimus nefanda. Si coepta exsequor,
 forsán jugali crimen abscondam face ;
 honesta quaedam scelera successus facit ;
 en, incipe, anime! - Commodos paulum, precor,
 secretas aures. Si quis est, abeat comes. 600

Hippolytus

En locus ab omni liber arbitrio vacat.

Phaedra

Sed ora coeptis transitum verbis negant ;
 vis magna vocem mittit et major tenet.
 Vos testor omnes, caelites, hoc quod volo
 me nolle. (*vers incomplet*) 605

Hippolytus

Animusne cupiens aliquid effari nequit?

Phaedra

Curae leves loquuntur, ingentes stupent.

Hippolytus

Committe curas auribus, mater, meis.

Phaedra

Matris superbum est nomen et nimium potens ;
 nostros humilium nomen affectus decet ; 610
 me vel sororem, Hippolyte, vel famulam voca,
 famulamque potius : omne servitium feram.

Non me, per altas ire si jubeas nives,
 pigeat gelatis ingredi Pindi jugis ;
 non, si per ignes ire et infesta agmina, 615
 cuncter paratis ensibus pectus dare.

Mandata recipe sceptrá, me famulam accipe:
 te imperia regere, me decet jussa exequi :
 muliebri non est regna tutari urbium ;
 tu qui juventae flore primaevae viges, 620
 cives paterno fortis imperio rege,

sinu receptam supplicem ac servam tege.
Miserere viduae !

Hippolytus

Summus hoc omen deus
avertat. Aderit sospes actutum parens.

Phaedra

Regni tenacis dominus et tacitae Stygis 625
nullam relictos fecit ad superos viam :
thalami remittet ille raptorem sui ?
Nisi forte amori placidus et Pluton sedet.

Hippolytus

Illum quidem aequi caelites reducem dabunt,
sed dum tenebit vota in incerto deus, 630
pietate caros debita fratres colam,
et te merebor esse ne viduam putes
ac tibi parentis ipse supplebo locum.

Phaedra

O spes amantum credula, o fallax Amor!
Satisne dixi ? Precibus admotis agam. 635
Miserere, tacitae mentis exaudi preces ! -
Libet loqui pigetque.

Hippolytus

Quodnam istud malum est?

Phaedra

Quod in novercam cadere vix credas malum.

Hippolytus

Ambigua voce verba perplexa jadis :
effare aperte !

Phaedra

Pectus insanum vapor 640
ardorque torret. Intimis furit feros
penitus medullis atque per venas meat
visceribus ignis mersus et venis latens,
ut agilis altas flamma percurrit trabes.

Hippolytus

Amore nempe Thesei casto furis? 645

Phaedra

Hippolyte, sic est : Thesei vultus amo,
illos priores quos tulit quondam puer,
cum prima puras barba signaret genas
monstrique caecam Gnosii vidit domum 650
et longa curva fila collegit via.
Quis tum ille fulsit! Presserant vittae comam
et ora flavus tenera tinguebat pudor ;
inerant lacertis mollibus fortes tori ;

tuaeve Phoebes vultus aut Phoebi mei,
 tuusque potius - talis, en talis fuit 655
 cum placuit hosti, sic tulit celsum caput ;
 in te magis refulget incomptus decor ;
 et genitor in te totus et torvae tamen
 pars aliqua matris miscet ex aequo decus :
 in ore Graio Scythicus apparet rigor. 660

Si cum parente Creticum intrasses fretum,
 tibi fila potius nostra nevisset soror.
 Te, te, soror, quacumque siderei poli
 in parte fulges, invoco ad causam parem ;
 domus sorores una corripuit duas, 665
 te genitor, at me gnatus. En supplex jacet
 adlapsa genibus regiae proles domus.
 Respersa nulla labe et intacta, innocens
 tibi mutor uni. Certa descendi ad preces :
 finem hic dolori faciet aut vitae dies. 670
 Miserere amantis.

Hippolytus

Magne regnator deum,
 tam lentus audis scelera ? tam lentus vides ?
 Et quando saeva fulmen emittes manu,
 si nunc serenum est ? Omnis impulsus ruat
 aether et atris nubibus condat diem, 675
 ac versa retro sidera obliquos agant
 retorta cursus ! Tuque, sidereum caput,
 radiate Titan, tu nefas stirpis tuae
 speculari ? Lucem merge et in tenebras fuge.
 Cur dextra, divum rector atque hominum, vacat 680
 tua nec trisulca mundus ardescit face ?

In me tona, me fuge, me velox cremet
 transactus ignis: sum nocens, merui mori :
 placui novercae. Dignus en stupris ego ?
 Scelerique tanto visus ego solus tibi
 materia facilis ? Hoc meus meruit rigor? 685

O scelere vincens omne femineum genus,
 o majus ausa matre monstifera malum,
 genetrice pejor ! Illa se tantum stupro
 contaminavit, et tamen tacitum diu
 crimen bifirmi partus exhibuit nota, 690
 scelusque matris arguit vultu truci
 ambiguus infans ; - ille te venter tulit.

O ter quaterque prospero fato dati
 quos hausit et peremit et leto dedit 695
 odium dolusque ! - Genitor, invideo tibi :
 Colchide noverca majus hoc, majus malum est.

Phaedra

Et ipsa nostrae fata cognosco domus :
 fugienda petimus ; sed mei non sum potens. 700
 Te vel per ignes, per mare insanum sequar
 rupesque et amnes, unda quos torrens rapit ;
 quacumque gressus tuleris, hac amens agar :
 iterum, superbe, genibus advolvor tuis.

Hippolytus

Procul impudicos corpore a casto amove
tactus ... - Quid hoc est? Etiam in amplexus ruit? 705

Stringatur ensis ; merita supplicia exigat.

En impudicum crine contorto caput
laeva reflexi : justior numquam focus
datus tuis est sanguis, arquitenens dea.

Phaedra

Hippolyte, nunc me comptem voti facis ; 710
sanas furem. Majus hoc voto meo est,
salvo ut pudore manibus immoriar tuis.

Hippolytus

Abscede, vive, ne quid exores, et hic
contactus ensis deserat castum latus.

Quis eluet me Tanais aut quae barbaris 715

Maeotis undis Pontico incumbens mari ?

Non ipse toto magnus Oceano pater
tantum expiarit sceleris. O silvae, o ferae!

Scène VIII : vers 719-735 (*sénaires iambiques*)**Nutrix**

Deprensa culpa est. Anime, quid segnis stupes?
Regeramus ipsi crimen atque ultro impiam 720

venerem arguamus : scelere velandum est scelus ;
tutissimum est inferre, cum timeas, gradum.

Ausae priores simus an passae nefas,
secreta cum sit culpa, quis testis sciet?

Adeste, Athenae! Fida famulorum manus, 725

fer opem! Nefandi raptor Hippolytus stupri
instat premitque, mortis intentat metum,
ferro pudicam terret ! - en praeceps abit
ensemque trepida liquit attonitus fuga.

Pignus tenemus sceleris. Hanc maestam prius 730

recreate. Crinis tractus et lacerae comae,
ut sunt, remaneant, facinoris tanti notae.

Perferte in urbem... - Recipe jam sensus, era.

Quid te ipsa laceras, omnium adspectus fugis?

Mens inpudicam facere, non casus, solet. 735

Choeur II : vers 736-834

(736-39, 741-751 : *hendécasyllabes saphiques* ; 740, 752 : *adoniques* ; 753-760, 764-782, 784-823 :
asclépiades mineurs ; 761-763 : *quaternaires dactyliques* ; 783 : *glyconique*)

Chorus

Fugit insane similis procellae,
ocior nubes glomerante Coro,
ocior cursum rapiente flamma,
stella cum ventis agitata longos
porrigit ignes. 740

Conferat tecum decus omne priscum
fama miratrix senioris aevi :

pulchrior tanto tua forma lucet,
 clarior quanto micat orbe pleno
 cum suos ignes coeunte cornu 745
 junxit et curru properante pernox
 exerit vultus rubicunda Phoebe
 nec tenent stellae faciem minores ;
 qualis est, primas referens tenebras,
 nuntius noctis, modo lotus undis 750
 Hesperus, pulsus iterum tenebris
 Lucifer idem.

Et tu, thyrsigera Liber ab India,
 intonsa juvenis perpetuum coma,
 tigres pampinea cuspidate territans 755
 ac mitra cohibens cornigerum caput,
 non vinces rigidas Hippolyti comas.
 Ne vultus nimium suspicias tuos :
 omnis per populos fabula distulit,
 Phaedrae quem Bromio praetulerit soror. 760

Anceps forma bonum mortalibus,
 exigui donum breve temporis,
 ut velox celeri pede laberis!

Non sic prata novo vere decentia
 aestatis calidae despoliat vapor, 765
 saevit solstitio cum medius dies
 et noctes brevibus praecipitat rotis,
 languescunt folio < ut > lilia pallido ;
 et gratae capiti deficiunt rosae,
 et fulgor teneris qui radiat genis 770
 momento rapitur nullaque non dies
 formonsi spoliū corporis abstulit.
 Res est forma fugax : quis sapiens bono
 confidit fragili? Dum licet, utere.
 Tempus te tacitum subruet, horaque 775
 semper praeterita deterior subit.

Quid deserta petis? Tutior aviis
 non est forma locis: te nemore abdito,
 cum Titan medium constituit diem,
 cinget turba licens, Naidēs improbae, 780
 formonsos solitae claudere fontibus,
 et somnis facient insidias tuis
 lascivae nemorum deae
 Panes quas Dryades montivagos petunt.

Aut te stellifero despiciens polo 785
 sidus post veteres Arcadas editum
 currus non poterit flectere candidos.
 Et nuper rubuit, nullaque lucidis
 nubes sordidior vultibus obstitit ;
 at nos, solliciti numine turbido, 790
 tractam Thessalicis carminibus rati,
 tinnitus dedimus : tu fueras labor

et tu causa morae, te dea noctium
dum spectat celeres sustinuit vias.

Vexent hanc faciem frigora parcius, 795
haec solem facies rarius appetat :
lucebit Pario marmore clarius.

Quam grata est facies torva viriliter
et pondus veteris triste supercili !
Phoebo colla licet splendida compares : 800

illum caesaries nescia colligi
perfundens umeros ornat et integit ;
te frons hirta decet, te brevior coma
nulla lege jacens; tu licet asperos
pugnacesque deos viribus audeas 805
et vasti spatii vincere corporis :
aequas Herculeos nam juvenis toros,
Martis belligeri pectore latior.

Si dorso libeat cornipedis vehi
frenis Castorea mobilior manu 810
Spartanum poteris flectere Cyllaron.

Ammentum digitis tende prioribus
et totis jaculum dirige viribus :
tam longe dociles spicula figere
non mittent gracilem Cretes harundinem. 815

Aut si tela modo spargere Parthico
in caelum placeat, nulla sine alite
descendent, tepido viscere condita
praedam de mediis nubibus afferent.

Raris forma viris (saecula perspice) 820
impunita fuit. Te melior deus
tutum praetereat formaque nobilis
deformis senii monstret imaginem !

Quid sinat inausum feminae praeceps furor?
Nefanda juveni crimina insonti apparat. 825
En scelera! Quaerit crine lacerato fidem,
decus omne turbat capitis, umectat genas :
instruitur omnis fraude feminea dolus.

Sed iste quisnam est, regium in vultu decus
gerens et alto vertice attollens caput ? 830
Ut ora juveni paria Pithon gerit ;
ni languido pallore canderent genae
staretque recta squalor incultus coma.
En ipse Theseus redditus terris adest.

Scène IX : vers 835-853 (*sénaires iambiques*)

Theseus Nutrix

Theseus
Tandem profugi noctis aeternae plagam 835
vastoque manes carcere umbrantem polum,
et vix cupitum sufferunt oculi diem.

Jam quarta Eleusin dona Triptolemi secat
 paremque totiens Libra composuit diem,
 ambiguus ut me sortis ignotae labor 840
 detinuit inter mortis et vitae mala.
 Pars una vitae mansit extincto mihi :
 sensus malorum. Finis Alcides fuit,
 qui cum revulsum Tartaro abstraheret canem,
 me quoque supernas pariter ad sedes tulit. 845
 Sed fessa virtus robore antiquo caret,
 trepidantque gressus. Heu, labor quantus fuit
 Phlegethonte ab imo petere longinquum aethera
 pariterque mortem fugere et Alciden sequi.
 Quis fremitus aures flebilis pepulit meas? 850
 Expromat aliquis ! Luctus et lacrimae et dolor,
 in limine ipso maesta lamentatio?
 Hospitia digna prorsus inferno hospite.

Scène X : vers 854-863 (*sénaires iambiques*)

Theseus Nutrix

Nutrix

Tenet obstinatum Phaedra consilium necis
 fletusque nostros spernit ac morti imminet. 855

Theseus

Quae causa leti? Reduce cur moritur viro?

Nutrix

Haec ipsa letum causa maturum attulit.

Theseus

Perplexa magnum verba nescio quid tegunt.
 Effare aperte quis gravet mentem dolor.

Nutrix

Haut pandit ulli ; maesta secretum occulit 860
 statuitque secum ferre quo moritur malum.
 Jam perge, quaeso, perge : properato est opus.
 Reserate clausos regii postes laris.

Scène XI : vers 854-966 (*sénaires iambiques*)

Theseus Phaedra Nutrix (tacita)

Theseus

O socia thalami, sicine adventum viri
 et expetiti conjugis vultum excipis ? 865
 Quin ense viduas dexteram atque animum mihi
 restituis et te quicquid e vita fugat
 expromis !?

Phaedra

Eheu, per tui sceptrum imperi,
 magnanime Theseu, perque natorum indolem
 tuosque reditus perque jam cineres meos, 870
 permitte mortem.

Theseus

Causa quae cogit mori?

Phaedra

Si causa leti dicitur, fructus perit.

Theseus

Nemo istud alius, me quidem excepto, audiet.

Phaedra

Aures pudica conjugis solas timet.

Theseus

Effare : fido pectore arcana occulam.

875

Phaedra

Alium silere quod voles, primus sile.

Theseus

Leti facultas nulla continget tibi.

Phaedra

Mori volenti desse mors numquam potest.

Theseus

Quod sit luendum morte delictum indica.

Phaedra

Quod vivo.

Theseus

Lacrimae nonne te nostrae movent?

880

Phaedra

Mors optima est perire lacrimandum suis.

Theseus

Silere pergit. Verbere ac vinclis anus
 altrixque prodet quicquid haec fari abnuit.
 Vincite ferro. Verberum vis extrahat
 secreta mentis !

Phaedra

Ipsa jam fabor, mane !

885

Theseus

Quidnam ora maesta avertis et lacrimas genis
 subito coortas veste praetenta optegis?

Phaedra

Te, te, creator caelitem, testem invoco
 et te, coruscum lucis aetheriae jubar,
 ex cujus ortu nostra dependet domus :
 temptata precibus restiti ; ferro ac minis

890

non cessit animus ; vim tamen corpus tulit.
Labem hanc pudoris eluet noster cruor.

Theseus

Quis, ede, nostri decoris eversor fuit?

Phaedra

Quem rere minime.

Theseus

Quis sit audire expeto. 895

Phaedra

Hic dicet ensis quem tumultu territus
liquit stuprator civium accursum timens.

Theseus

Quod facinus, heu me, cerno ? quod monstrum intuo ?
Regale parvis asperum signis ebur
capulo refulget, gentis Actaeae decus. 900
Sed ipse quonam evasit?

Phaedra

Hi trepidum fuga
videre famuli concitum celeri pede.

Theseus

Pro sancta Pietas, pro gubernator poli
et qui secundum fluctibus regnum moves,
unde ista venit generis infandi lues ? 905

Hunc Graia tellus aluit, an Taurus Scythes
Colchusque Phasis ? Redit ad auctores genus
stirpemque primam degener sanguis refert.
Est prorsus iste gentis armiferae furor,
odisse Veneris foedera et castum diu 910

vulgare populis corpus, o taetrum genus
nullaque victum lege melioris soli !
Ferae quoque ipsae Veneris evitant nefas,
generisque leges inscius servat pudor.

Ubi vultus ille et ficta majestas viri 915
atque habitus horrens, prisca et antiqua appetens,
morumque senium triste et affectus graves ?

O vita fallax, abditos sensus geris
animisque pulchram turpibus faciem induis :
pudor impudentem celat, audacem quies, 920

pietas nefandum ; vera fallaces probant
simulantque molles dura. Silvarum incola
ille efferatus, castus, intactus, rudis,

mihî te reservas? A meo primum toro
et scelere tanto placuit ordiri virum? 925

Jam jam superno numini grates ago,
quod icta nostra cecidit Antiope manu,
quod non ad antra Stygia descendens tibi
matrem reliqui. Profugus ignotas procul

percorre gentes : te licet terra ultimo summota mundo dirimat Oceani plagis orbemque nostris pedibus obversum colas, licet in recessu penitus extremo abditus horrifera celsi regna transieris poli, hiemesque supra positus et canas nives	930 935
gelidi frementes liqueris Boreae minas post te furentes, sceleribus poenas dabis. Profugum per omnes pertinax latebras premam : longinqua, clausa, abstrusa, diversa, in via emetiemur, nullus obstabit locus ;	 940
scis unde redeam. Tela quo mitti haud queunt, huc vota mittam. Genitor aequoreus dedit ut vota pronò terna concipiam deo, et invocata munus hoc sanxit Styge. En perage donum triste, regnator freti !	 945
Non cernat ultra lucidum Hippolytus diem adeatque manes juvenis iratos patri. Fer abominandam nunc opem gnato, parens : numquam supremum numinis munus tui consumeremus, magna ni premerent mala :	 950
inter profunda Tartara et Ditem horridum et imminentes regis inferni minas, voto peperi : redde nunc pactam fidem. Genitor, moraris? Cur adhuc undae silent? Nunc atra ventis nubila impellentibus	 955
subtèxe noctem, sidera et caelum eripe, effunde pontum, vulgus aequoreum cie fluctusque ab imo tumidos Oceano voca.	

**Choeur III : vers 959-990 (959-988b : vers anapestiques ; 959-968, 970-976,978-988 :
quaternaires ; 969- adonique-, 977, 988b : dipodie**

Chorus

O magna parens, Natura, deum tuque igniferi rector Olympi, qui sparsa cito sidera mundo cursusque vagos rapis astrorum celerique polos cardine versas, cur tanta tibi cura perennes agitare vias aetheris alti ?	960 965
Ut nunc canae frigora brumae nudent silvas, nunc arbustis redeant umbrae, nunc aestivi colla leonis Cererem magno fervore coquant viresque suas temperet annus ?	 970
Sed cur idem, qui tanta regis, sub quo vasti pondera mundi librata suos ducunt orbès, hominum nimium securus abes,	 975

non sollicitus prodesse bonis,
nocuisse malis?

Res humanas ordine nullo
Fortuna regit sparsitque manu
munera caeca, pejora fovens ; 980

vincit sanctos dira libido,
fraus sublimi regnat in aula.
Tradere turpi fasces populus
gaudet, eosdem colit atque odit. 985

Tristis virtus perversa tulit
praemia recti ; castos sequitur
mala paupertas vitioque potens
regnat adulter : o vane pudor
falsumque decus! 988b

Sed quid citato nuntius portat gradu
rigatque maestis lugubrem vultum genis? 990

Scène XII : vers 991-1122 (*sénaires iambiques*)
Nuntius Theseus

Nuntius

O sors acerba et dura, famulatus graves !
cur me ad nefandum nuntium casus vocat?

Theseus

Ne metue clades fortiter fari asperas ;
non imparatum pectus aerumnis fero.

Nuntius

Vocem dolori lingua luctificam negat. 995

Theseus

Proloquere quae sors aggravet quassam domum.

Nuntius

Hippolytus, heu me, flebili leto occubat.

Theseus

Gnatum parens obisse jam pridem scio ;
nunc raptor obiit. Mortis effare ordinem.

Nuntius

Ut profugus urbem liquit infesto gradu 1000
celerem citatis passibus cursum explicans,
celso sonipedes ocus subigit iugo
et ora frenis domita substrictis ligat.

Tum multa secum effatus et patrium solum 1005
abominatus, saepe genitorem ciet
acerque habenis lora permissis quatit ;
cum subito vastum tonuit ex alto mare
crevitque in astra. Nullus inspirat salo
ventus, quieti nulla pars caeli strepit

placidumque pelagus propria tempestas agit. Non tantus Auster Sicula disturbat freta nec tam furens Ionius exsurgit sinus regnante Coro, saxa cum fluctu tremunt et cana summum spuma Leucaten ferit.	1010
Consurgit ingens pontus in vastum aggerem, tumidumque monstro pelagus in terras ruit. Nec ista ratibus tanta construitur lues : terris minatur ; fluctus haud cursu levi provolvitur ; nescio quid onerato sinu gravis unda portat. Quae novum tellus caput	1015
ostendit astris? Cyclas exoritur nova? Latuere rupes numine Epidauri dei et scelere petrae nobiles Scironides et quae duobus terra comprimitur fretis.	1020
Haec dum stupentes quaerimus, totum en mare immugit, omnes undique scopuli adstrepunt. Summum cacumen rorat expulso sale, spumat vomitque vicibus alternis aquas qualis per alta vehitur Oceani freta fluctum refundens ore physeter capax.	1025
Inhorruit concussus undarum globus solvitque sese et litori invexit malum majus timore, pontus in terras ruit suumque monstrum sequitur. Os quassat tremor.	1030
Quis habitus ille corporis vasti fuit ! Caerulea taurus colla sublimis gerens erexit altam fronte viridanti jubam ; stant hispidae aures, orbibus varius color, et quem feri dominator habuisset gregis et quem sub undis natus : hinc flammam vomunt	1035
oculi, hinc relucent caerulea insignes nota ; opima cervix arduos tollit toros naresque hiulcis haustibus patulae fremunt ; musco tenaci pectus ac palear viret, longum rubente spargitur fuco latus ;	1040
tum pone tergus ultima in monstrum coit facies et ingens belua immensam trahit squamosa partem. Talis extremo mari pistrix citatas sorbet aut frangit rates.	1045
Tremuere terrae, fugit attonitum pecus passim per agros, nec suos pastor sequi meminit juvencos; omnis e saltu fera diffugit, omnis frigido exsanguis metu venator horret. Solus immunis metu Hippolytus artis continet frenis equos	1050
pavidosque notae vocis hortatu ciet.	1055
Est alta ad agros collibus ruptis via, vicina tangens spatia suppositi maris ; hic se illa moles acuit atque iras parat. Ut cepit animos seque praetemptans satis prolusit irae, praepeti cursu evolat, summam citato vix gradu tangens humum, et torva currus ante trepidantes stetit. Contra feroci gnatus insurgens minax	1060

vultu nec ora mutat et magnum intonat :	1065
« Haud frangit animum vanus hic terror meum : nam mihi paternus vincere est tauros labor. »	
Inobsequentes protinus frenis equi rapuere currum jamque derrantes via, quacumque rabidos pavidus evexit furor,	1070
hac ire pergunt seque per scopulos agunt. At ille, qualis turbido rector mari ratem retentat, ne det obliquum latus, et arte fluctum fallit, haud aliter citos currus gubernat : ora nunc pressis trahit	1075
constricta frenis, terga nunc torto frequens verbere coerchet. Sequitur adsiduus comes, nunc aequa carpens spatia, nunc contra obuius oberrat, omni parte terrorem movens.	
Non licuit ultra fugere : nam toto obuius	1080
incurrit ore corniger ponti horridus. Tum vero pavida sonipedes mente exciti imperia solvunt seque luctantur jugo eripere rectique in pedes jactant onus.	1085
Praeceptus in ora fusus implicuit cadens laqueo tenaci corpus et quanto magis pugnat, sequaces hoc magis nodos ligat. Sensere pecudes facinus - et curru levi, dominante nullo, qua timor jussit ruunt.	
Talis per auras non suum agnoscens onus	1090
Solique falso creditum indignans diem Phaethonta currus devio excussit polo. Late cruentat arva et inlisum caput scopulis resultat ; auferunt dum comas, et ora durus pulchra populatur lapis	1095
peritque multo vulnere infelix decor. Moribunda celeres membra pervolvunt rotae : tandemque raptum truncus ambusta sude medium per inguen stipite ingesto tenet, paulumque domino currus affixo stetit.	1100
Haesere bijuges vulnere - et pariter moram dominumque rumpunt. Inde semanimem secant virgulta, acutis asperi vepres rubis, omnisque truncus corporis partem tulit.	
Errant per agros funebres famuli manus,	1105
per illa qua distinctus Hippolytus loca longum cruenta tramitem signat nota, maestaeque domini membra vestigant canes. Necdum dolentum sedulus potuit labor explere corpus. Hocine est formae decus?	1110
Qui modo paterni clarus imperii comes et certus heres siderum fulsit modo, passim ad supremos ille colligitur rogos et funeri confertur.	
Theseus	
O nimium potens, quanto parentes sanguinis vincolo tenes, natura, quam te colimus inviti quoque :	1115

occidere volui noxium, amissum fleo.

Nuntius

Haud flere honeste quisquam quod voluit potest. < *vers douteux* >

Theseus

Equidem malorum maximum hunc cumulum reor,
si abominanda casus optanda efficit. 1120

Nuntius

Et si odia servas, cur madent fletu genae?

Theseus

Quod interemi non, quod amisi fleo.

Choeur IV : vers 1123-1155

(1123-1127, 1132, 1134-1139, 1141-1147 : *quaternaires anapestiques* ; 1128-1129 : *asclépiades mineurs* ; 1130 : *glyconique* ; 1131 : *aristophanien* ; 1133, 1148 : *dipodies anapestiques* ; 1140 : *phérecratéen catalectique* ; 1149-1153 : *hendécasyllabes saphiques*)

Chorus

Quanti casus humana rotant !
Minor in parvis Fortuna furit
leviusque ferit leviora deus ; 1125
servat placidos obscura quies
praebetque senes casa securos.

Admota aetheriis culmina sedibus
Euros excipiunt, excipiunt Notos,
insani Boreae minas 1130
imbriferumque Corum.

Raros patitur fulminis ictus
umida vallis ;
tremuit telo Jovis altisoni
Caucasus ingens Phrygiurnque nemus 1135
matris Cybeles : metuens caelo
Juppiter alto vicina petit ;
non capit umquam magnos motus
humilis tecti plebeia domus,
circa regna tonat. 1140

Volat ambiguus mobilis alis
hora, nec ulli praestat velox
Fortuna fidem. Hic qui clari
(*lacune*)
sidera mundi nitidumque diem
morte relictas, luget maestos 1145
tristis reditus ipsoque magis
flebile Averno sedis patriae
videt hospitium.

Pallas Actaeae veneranda genti,

quod tuus caelum superosque Theseus 1150
spectat et fugit Stygias paludes,
casta nil debes patruo rapaci :
constat inferno numerus tyranno.

Quae vox ab altis flebilis tectis sonat
strictoque vaecors Phaedra quid ferro parat ? 1155

**Scène XIII : vers 1156-1280 (1154-1200 et 1213-1280 : sénéaires iambiques ;1201-1212 :
septénaires trochaïques)
Theseus Phaedra Chorus**

Theseus

Quis te dolore percitam instigat furor ?
Quid ensis iste quidve vociferatio
planctusque supra corpus invisum volunt ?

Phaedra

Me, me, profundi saeve dominator freti,
invade, et in me monstra caerulei maris 1160
emitte, quicquid intimo Tethys sinu
extrema gestat, quicquid Oceanus vagis
complexus undis ultimo fluctu tegit.

O dure Theseu semper, o numquam ad tuos
tuto reverse : gnatus et genitor nece 1165
reditus tuos luere ; pervertis domum
amore semper conjugum aut odio nocens.

Hippolyte, tales intuo vultus tuos
talesque feci ? Membra quis saevus Sinis
aut quis Procrustes sparsit aut quis Cresius, 1170
Daedalea vasto claustra mugitu replens,
Taurus biformis ore cornigero ferox
divulsit ? Heu me, quo tuus fugit decor
oculique nostrum sidus ? Exanimis jaces ?

Ades parumper verbaque exaudi mea. 1175
Nil turpe loquimur : hac manu poenas tibi
solvam et nefando pectori ferrum inseram
animaque Phaedram pariter ac scelere exuam,
et te per undas perque Tartareos lacus,
per Styga, per amnes igneos amens sequar. 1180

Placemus umbras : capitis exuvias cape
laceraeque frontis accipe abscisam comam.
Non licuit animos jungere, at certe licet
junxisse fata. Morere, si casta es, viro,
si incesta, amori. Conjugis thalamos petam 1185
tanto impiatos facinore ? Hoc derat nefas,
ut vindicatio sancta fruereris toro.

O mors amoris una sedamen mali,
o mors pudoris maximum laesi decus,
confugimus ad te : pande placatos sinus. 1190

Audite, Athenae, tuque, funesta pater
pejor noverca : falsa memoravi et nefas,

quod ipsa demens pectore insano hauseram,
 mentita finxi. Vana punisti pater,
 juvenisque castus crimine incesto jacet, 1195
 pudicus, insons : - Recipe jam mores tuos !
 Mucrone pectus impium justo patet
 cruorque sancto solvit inferias viro.

Theseus

Quid facere rapto debeas gnato parens
 disce a noverca : condere Acherontis plagis.* 1200

Pallidi fauces Averni vosque, Taenarei specus,
 unda miseris grata Lethes vosque, torpentes lacus,
 impium rapite atque mersum premitte perpetuis malis.
 Nunc adeste, saeva ponti monstra, nunc vastum mare,
 ultimo quodcumque Proteus aequorum abscondit sinu, 1205
 meque ovantem scelere tanto rapite in altos gurgites !
 tuque semper, genitor, irae facilis assensor meae,
 morte facili dignus haud sum, qui nova natum nece
 segregem sparsi per agros quique, dum falsum nefas
 exsequor vindex severus, incidi in verum scelus. 1210
 Sidera et manes et undas scelere complevi meo :
 amplius sors nulla restat ; regna me norunt tria.

In hoc redimus? Patuit ad caelum via,
 bina ut viderem funera et geminam necem !
 Caelebs et orbis funebres una face 1215
 ut concremarem prolis ac thalami rogos ?

Donator atrae lucis, Alcide, tuum
 Diti remitte munus ! ereptos mihi
 restitue manes ! Impius frustra invoco
 mortem relictam ; - crudus et leti artifex, 1220
 exitia machinatus insolita, effera,
 nunc tibimet ipse justa supplicia inroga !
 Pinus coacto vertice attingens humum
 caelo remissum findat in geminas trabes,
 mittarve praeceps saxa per Scironia? 1225
 Graviores vidi, quae pati clausos jubet
 Phlegethon nocentes igneo cingens vado ;
 quae poena memet maneat et sedes, scio.

Umbrae nocentes, cedite et cervicibus
 his, his repositum degravet fessas manus 1230
 saxum, seni perennis Aeolio labor !
 me ludat amnis ora vicina alluens !
 vultur relicto transvolet Tityo ferus
 meumque poenae semper accrescat jecur !
 et tu mei requiesce Perithoi pater : 1235
 haec incitatis membra turbinibus ferat
 nusquam resistens orbe revoluta rota !

Dehisce tellus, recipe me, dirum chaos,
 recipe. Haec ad umbras justior nobis via est :
 gnatum sequor ; - ne metue qui manes regis : 1240
 casti venimus ; recipe me aeterna domo
 non exiturum. Non movent divos preces ;
 at si rogarem scelera, quam proni forent !

Chorus

Theseu, querelis tempus aeternum manet :
nunc justa nato solve, et absconde ocuis 1245
dispersa foede membra laniatu effero.

Theseus

Huc, huc reliquias vehite cari corporis
pondusque et artus temere congestos date.
Hippolytus hic est? Crimen agnosco meum :
ego te peremi; neu nocens tantum semel 1250
solusve fierem, facinus ausurus parens
patrem advocavi. Munere en patrio fruor !
O triste fractis orbitas annis malum !
Complectere artus, quodque de nato est super,
miserande, maesto pectore incumbens fove. 1255

Chorus

Disjecta, genitor, membra laceri corporis
in ordinem dispone et errantes loco
restituere partes ; fortis hic dextrae locus,
hic laeva frenis docta moderandis manus
ponenda ; laevi lateris agnosco notas. 1260
quam magna lacrimis pars adhuc nostris abest !

(les 3,5 vers suivants sont parfois attribués au Choeur...)

Theseus

Durate trepidae lugubri officio manus,
fletusque largos sistite, arentes genae,
dum membra nato genitor adnumerat suo
corpusque fingit. Hoc quid est, forma carens 1265
et turpe, multo vulnere abruptum undique?
Quae pars tui sit dubito ; sed pars est tui :
hic, hic repone, non suo, at vacuo loco !
Haecne illa facies igne sidereo nitens,
inimica flectens lumina? Huc cecidit decor ? 1270
O dira fata, numinum o saevus favor !
Sic ad parentem natus ex voto redit ?
En haec suprema dona genitoris cape,
saepe efferendus ; interim haec ignes ferant.
Patefacite acerba caede funestam domum : 1275
Mopsopia claris tota lamentis sonet !
Vos apparatus regii flammam rogi !
at vos per agros corporis partes vagas
inquire ! - Istam terra defossam premat,
gravisque tellus impio capiti incubet ! 1280